

Människans texter

Antologin

Bearbetad text och bild
Information till läraren

Originalbokens ISBN: 978-91-44-05983-9

SPSM-verksnummer: 41274

Den här läraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur det pedagogiskt anpassade läromedlet skiljer sig från originalläromedlet och om hur ni kan arbeta med det.

Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom att text och bilder bearbetas. Bearbetningen av läromedlet innebär att eleven kan använda samma läromedel som sina seende klasskamrater. Innehållet har samma syfte, nivå och pedagogiska innehåll som originalet.

SPSM producerar e-böcker i Textview- och HTML-format. Läromedlet kan också framställas i tryckt punktskrift. E-boksformatet HTML kan finnas i två olika versioner, en version med bearbetad text och bild och en obearbetad version.

Till det anpassade läromedlet kan det finnas tillhörande svällpappersbilder. Plocka upp eventuella svällpappersbilder så snart du kan och förvara pärmarna stående. Detta för att bilder och punktskrift inte ska skadas.

Till svällpappersbilderna finns en separat läraranvisning. I den finns det tips på hur man avläser och utforskar en taktill bild tillsammans med eleven. Läraranvisningen bifogas med leveransen av svällpappersbilderna men den finns också som nedladdningsbar pdf i SPSM:s webbutik.

Du kan behöva ytterligare vägledning gällande punktskrift. Se till att ha tillgång till Punktskriftsnämndens handledningar. De finns som nedladdningsbara pdf:er på Punktskriftsnämndens hemsida. I handledningarna står det exempelvis hur olika punktskriftstecken ser ut i punktskriftsboken och på svällpappersbilderna.

Följande skrifter är bra att ha till hands:

- *Svenska skrivregler för punktskrift*, Punktskriftsnämnden
- *Punktskriftens skrivregler för matematik och naturvetenskap*, Punktskriftsnämnden
- *Fonetik och punktskrift*, Punktskriftsnämnden
- *Räkna med mig*, SPSM

Har du frågor, eller vill dela med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av detta läromedel, mejla till anpassningsfunktionen@spsm.se.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på telefonnummer 010-473 57 11.

Trevlig läsning!

Innehåll

Information om de olika formaten och text till läsaren	1
E-bok i HTML-format	1
E-bok i Textview-format	1
Tryckt punktskrift	2
Generella förändringar av boken	4
Pedagogiska tips	6
Bildbeskrivningar	9

Information om de olika formaten och text till läsaren

E-bok i HTML-format

Webbläsare

En bok i HTML-format läser du i ett webbläsarprogram. Tänk på att boken kan se olika ut i olika webbläsare. Det är viktigt att se till att boken fungerar innan eleven börjar använda den. Exempelvis kan matematiskt innehåll se olika ut och i vissa webbläsare fungerar det dåligt.

Kontakta SPSM om ni får problem med webbläsare.

Till läsaren av den anpassade boken

Här finns information riktad till eleven om hur boken är anpassad. Läs igenom informationen tillsammans med eleven.

Boken har inga svällpappersbilder.

Det finns några bildbeskrivningar, men de är ofta korta. Vid behov kommer din lärare muntligen komplettera beskrivningarna. Är du nyfiken på någon bild och vill veta mer om den så fråga din lärare om utförligare beskrivning.

Glosor är placerade efter rubriken till det stycke de tillhör.

E-bok i Textview-format

En bok i Textview-format läser du i läsprogrammet Textview. Läsprogrammet finns att ladda ned gratis från Myndigheten för tillgängliga medier. Textview finns endast för Windows-datorer.

Det är viktigt att se till att boken fungerar innan eleven börjar använda den. En e-bok i Textview-format är organiserad som en pärm med flikar.

Stilsorter som exempelvis fet eller kursiv stil återges inte i Textview-boken. Eventuell markerad text skrivs istället med VERSALER.

Till läsaren av den anpassade boken

I den pedagogiskt anpassade boken finns en text som riktar sig till eleven och som kan vara bra att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Samma text hittar du här. Läs denna text tillsammans med eleven.

Boken har inga svällpappersbilder.

Det finns några bildbeskrivningar, men de är ofta korta. Vid behov kommer din lärare muntligen komplettera beskrivningarna. Är du nyfiken på någon bild och vill veta mer om den så fråga din lärare om utförligare beskrivning.

Glosor är placerade efter rubriken till det stycke de tillhör.

Tryckt punktskrift

Tryckt punktskrift levereras med enkelsidigt eller dubbelsidigt tryck. Antingen är den skriven med glest tryck som har text på varannan rad eller med tätt tryck som har text på varje rad.

Svartskriftskopia av punktskriftsboken

Följ med i elevens bok! För att du ska kunna läsa samma text som eleven läser finns en nedladdningsbar pdf som heter **Svartskriftskopia av punktskriftsboken**. Där kan du se hur hela boken, sida för sida, är pedagogiskt anpassad och utformad.

Pdf:en är en spegling av punktskriftsboken, men i svartskrift, vilket innebär att punktskriftens förtecken för siffror, versaler, stilsorter och liknande återges med svartskriftstecken. Till exempel kommer du att se siffertecknet (p3456) som tecknet #, och versaltecknet (p6) som tecknet _ före bokstaven.

Filen finns att ladda ner i SPSM:s webbutik, <https://webbutiken.spsm.se/>

Sök på bokens titel i SPSM:s webbutik och ladda ner filen som heter **Svartskriftskopia av punktskriftsboken**. Där finns också den här informationen till läraren som pdf.

Observera att svartskriftskopian kan ha ett udda pappersformat, FA44, och det kan påverka möjligheten att skriva ut den. Bäst är att läsa bilagan digitalt.

Till läsaren av den anpassade boken

I den pedagogiskt anpassade boken återfinns en text som riktar sig till eleven och som kan vara bra att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Samma text hittar du här. Läs denna text tillsammans med eleven.

Boken har inga svällpappersbilder.

Det finns några bildbeskrivningar, men de är ofta korta. Vid behov kommer din lärare muntligen komplettera beskrivningarna. Är du nyfiken på någon bild och vill veta mer om den så fråga din lärare om utförligare beskrivning.

Glosor är placerade efter rubriken till det stycke de tillhör.

Generella förändringar av boken

I detta avsnitt beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens läromedel, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade. Särskilda lösningar kan finnas i punktskriftsboken eller i e-boken i Textview-format.

Titta i elevens e-bok, eller i Svartskriftskopia av punktskriftsboken, för att se exakt hur det pedagogiskt anpassade läromedlet skiljer sig från originalboken.

- Eventuella stavfel från originaltexten kan ha korrigerats.
- Det finns inga svällpappersbilder.
- Det finns några bildbeskrivningar till boken. Bildbeskrivningarna är generellt mycket korta och ger endast en hint om vad det är på bilden. Komplettera/beskriv, vid behov, befintlig beskrivning av bilden för eleven.
- På sid. 144-145 finns ett klassdiagram som visar fortplantningen hos växtrikets invånare. Diagrammet är uppdelat i fyra delar 1-4. De klasser som finns under samma del skrivs i punktlista. Se under "Bildbeskrivning" i detta dokument.
- Bilddikten på sidan 254 har fått en bildbeskrivning och texten som är i bilden är skriven som vanlig brödtext.
- VERSALA ord och fraser är ändrade till gemena, med undantag för stor bokstav på egennamn, förkortningar o.dyl.
- Fet och kursiv markering har utgått ur boken. Undantag från detta har gjorts där de citerade originaltexterna innehåller VERSALA ord och fraser.
- Glosor som i förlagan finns i marginalen är placerade efter rubriken till det stycke de tillhör.
- Utelämnad text som i förlagan skrivs --- är skriven som transumttecken som består av tre tankstreck – – –. I punktskriften blir det p36p36 tre gånger (med blanksteg emellan).

Särskilt för tryckt punktskrift

- Kursiv och fet stil markeras enligt riktlinjer.
- Glosor markeras med slut kursivt enl. riktlinjer. Ordet "Glosor" är skrivet i textrute-ramen.
- Tabellen på sid. 134. "Ont" står ut i kant och "Gott" står med indrag.

Tabelluppställning:

Ont
Gott

Jag har blivit uppkastad på en fruktansvärd öde ö, berövad ...

Men jag är vid liv och har inte drunknat som alla mina
skeppskamrater.

Jag utvaldes till att leva i förtvivlan, åtskild från hela världen.

Men jag var också den ende i fartygets hela besättning som ...
osv.

Särskilt för Textview

- Glosor markeras enl. riktlinjer.
- Tabellen på sid. 134. "Ont" står ut i kant och "Gott" står med indrag.

Tabelluppställning:

Ont: Jag har blivit uppkastad på en fruktansvärd öde ö, berövad ...

Gott: Men jag är vid liv och har inte drunknat som alla mina
skeppskamrater.

Ont: Jag utvaldes till att leva i förtvivlan, åtskild från hela världen.

Gott: Men jag var också den ende i fartygets hela besättning som ...
osv.

Pedagogiska tips

I detta avsnitt hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med boken. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som ni kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.

Tid, förförståelse, individuell genomgång och syntolkning

- Den punktskriftsläsande eleven behöver mer tid till uppgifterna och det är elevens rättighet att få tillräckligt med tid även vid prov.
- Eleven med synnedsättning behöver förförståelse inför momentet eller uppgiften som kommer. Till exempel att få tid att läsa igenom text eller bildbeskrivningar eller titta på svällpappersbilden innan eleven lyssnar på en hörövning eller ska genomföra en uppgift.
- Du behöver syntolka bilder, dels de som visas tillsammans i klassrummet och dels individuellt till eleven. Informationen från bildbeskrivningar eller svällpappersbilder kan aldrig ge exakt samma information som seende elever får genom att titta på bilderna. Samtal om bilderna som förekommer i boken kan ge extra information som eleven kan ha nytta av för att få samma förståelse som sina seende klasskamrater.
- Om boken innehåller återkommande figurer eller personer behöver eleven få en presentation av dessa.
- Det som är allmänt känt som till exempel kända personer, berömda byggnader, konstverk och så vidare bör beskrivas.

Praktiskt arbetssätt för eleven och läraren

- Eleven behöver god ordning på sin dokumentation av svar och liknande genom att ha särskilda mappar för olika böcker/ämnen på sin dator där de kan lagra sina filer.
- Eleven kan anteckna kapitel, avsnitt och sedan uppgiftsnummer vid svar.
- Markera kapitlets styckeordlista i punktskriftsboken med gem eller liknande, så att det går snabbt att växla mellan text och ordlista.
- Praktiska hjälpmedel kan vara häftmassa eller vaxsnören för att markera saker.
- Var inte rädd för att klippa isär svällpappersbilder om det passar din elev bättre att arbeta med ett objekt i taget.
- Du kan också täcka delar av svällpappersarket med ett blankt papper om det är för många objekt på svällpappersarket.
- Eleven behöver förstås tillgång till grundutrustning såsom kartor och andra basbilder i svällpapper. Du hittar dessa i webbutiken.

- Hjälp eleven att undersöka och förstå sig på tabeller och hur dessa kan vara uppställda. Många gånger bearbetas tabeller till listor i de anpassade läromedlen, men färdigheten att läsa tabeller har man nytta av.
- Undersök den information som finns på SPSM:s webbplatser:
 - <https://www.spsm.se/funktionsnedsattningar/synnedsattning/>
 - <https://webbutiken.spsm.se/>
 - <https://www.spsm.se/laromedel/punktskrift-laromedel/fonetik-i-anpassade-laromedel/>

Undervisning i matematik och NO

- Eleven måste få tid att undersöka laborationshjälpmedel före laboration.
- Eleven behöver taktila mätverktyg som linjal och gradskiva, passare, molekylmodeller med kulor och pinnar, modeller som visar på kvadrat och kubikmått (cm, dm), ritmuff, häftmassa, abakus, taktill klocka med rörliga visare.
- Konkret material som plockmaterial (till exempel knappor, multikuber, stenar eller dylikt) i kombination med sorteringsfack är lämpligt för de yngre årskurserna.
- Låt eleven använda kroppen som måttenhet.
- Istället för att eleven ska ställa upp tal refereras ofta till att eleven ska använda sin abakus.
- Använd gärna verkliga saker så långt det är möjligt. Samla till exempel på förpackningar under läsåret för att kunna arbeta med volym och former.
- Finns det möjlighet att arbeta med riktiga pengar lär sig eleven att känna igen olika mynt och sedlar.
- Fördjupad information om matematiknotation i e-böcker i Textview-format: <http://asciimath.org/>

Matematikhandledningar

- Räkna med mig, matematik för punktskriftsläsande elever (artikelnummer 10386).
- Räkna med abakus, handledning och övningsbok (artikelnummer 11600 och 11602).

Matematikmaterial i SPSM:s webbutik

Sök i webbutiken efter laborativt material, matematik eller målgrupp synnedsättning.

Exempel på material:

- Abakus (artikelnummer 10270, 10271)
- Gradskiva (artikelnummer 13263)
- Korkplatta (artikelnummer 15001)
- Linjal (artikelnummer 13260, 13261)
- Mönsterram (artikelnummer 13274)
- Sorteringsfack (artikelnummer 13264, 13265, 13266)
- Vinkelhake (artikelnummer 13262)

Rita egna bilder

- Om du ritar bilder till eleven, förenkla så mycket som möjligt. Glöm inte att förklara bild och sammanhang tydligt.
- Ritmuff eller vanligt papper på en s.k. Blackboard (artikelnummer 10326) kan användas för att rita och förklara enkla bilder eller förhållanden. Dessa kan även användas av eleven själv.
- Att använda dessa ritverktyg i kombination med korkplatta är ett annat sätt. Då kan man sticka nålar i bilden och dra sträckor med tråd.
- Vaxsnöre är också ett användbart material för att skapa egna bilder eller markera saker på svällpappersbilder.

Bildbeskrivningar

Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

11

En gammal skäggig man svävar insvept i en lös, röd kappa som han delar med keruber. En naken man ligger på marken. Den skäggiga mannen sträcker sig ner mot mannen och nästan rör honom.

21

En vit byggnad som ligger på en klippa. Byggnaden är delvis i ruiner. Den hålls upp av många kolonner.

61

Utanför en tegelklädd mur finns många människor. En man med lång mantel, krona och spira står utanför muren. En kvinna i klänning med släp står intill mannen. Där finns även bl.a. hästar, hundar och två narrar.

101

En man och en kvinna sitter vid ett bord. De är klädda i dräkter och huvudbonad där håret döljs på kvinnan. Mannen väger mynt i en våg och kvinnan bläddrar i en bok. På bordet finns bl.a. flera mynt och en liten rund spegel.

117

En kvinna i vacker lång klänning med hög krage och diadem står tillsammans med några andra kvinnor. En man håller hennes arm. Vid sidan om dem står en man med svart rustning. Framför kvinnan gestikulerar en soldat som i en hälsning. Nedtill i bilden finns flera nakna män och kvinnor.

129

Två män i peruk och fina kläder såsom skjortor med krås, knäbyxor, kappor och höga stövlar. En av dem har käpp. De går i en sal med möbler utsmyckade i guld och flera statyer/byster på pelare.

144

Ett klassdiagram som visar fortplantningen hos växtrikets invånare. Diagrammet är uppdelat i fyra delar 1-4. De klasser som finns under samma del skrivs i punktlista.

Blomstrens biläger

Fortplantningen hos växtrikets invånare. Blomningen.

- 1 a) Offentliga. Bilägren firas öppet inför hela den syndiga världen. Blommorna är synliga för var och en.
- 2 a) Ensängiga. Män och kvinnor gläder sig i samma brudkammare. Alla blommor är hermafroditer och ståndare och pistiller finns i samma blomma.
- 3 a) Ingen släktskap. Männerna är ej släkt med varandra. Ståndarna är till ingen del med varandra förbundna.
- 4 a) Likställdhet. Männerna iakttar sinsemellan ingen underordning. Ståndarna har sinsemellan inget exakt lika förhållande ifråga om längden.

- Monandria (av "en man") I. En man i äktenskapet. En ståndare i en hermafroditisk blomma.
- Diandria II. Två män i samma äktenskap. Två ståndare i en hermafroditisk blomma.
- Triandria III. Tre män i samma äktenskap. Tre ståndare i en hermafroditisk blomma.
- Tetrandia IV. Fyra män i samma äktenskap. Fyra ståndare i samma blomma med frukten. Obs. Om två närställda ståndare är kortare, hänvisas till kl. XIV.
- Pentandia V. Fem män i samma äktenskap. Fem ståndare i en hermafroditisk blomma.
- Hexandia VI. Sex män i samma äktenskap. Sex ståndare i en hermafroditisk blomma. Obs. Om av dessa två motställda ståndare är kortare, hör den till kl. XV.
- Heptandia VII. Sju män i samma äktenskap. Sju ståndare i samma blomma med pistillen.
- Octandia VIII. Åtta män i samma brudkammare med en kvinna. Åtta ståndare i samma blomma med pistillen.
- Enneandria IX. Nio män i samma brudkammare med en kvinna. Nio ståndare i en hermafroditisk blomma.
- Decandia X. Tio män i samma äktenskap. Tio ståndare i en hermafroditisk blomma.
- Dodecandia XI. Tolv män i samma äktenskap. Tolv ståndare i en hermafroditisk blomma.
- Icosandia (av "tjugo" och "man") XII. Vanligen tjugo män, ofta fler, sällan färre. Ståndare fästa (ej vid blombotten) vid kalkens insida.
- Polyandria (av "mången" och "man") XIII. 20 män och flera i samma brudkammare med en kvinna. 15 till 1 000 ståndare i samma blomma med pistillen.

4 b) Underordning. Vissa av männen råder över de andra. Två ståndare är alltid kortare än de övriga.

- Didynamia (av "två" och "välde") XIV. Fyra män, varav två längre och två kortare. Fyra ståndare, varav två närställda är längre.
- Tetrodynamia XV. Sex män, av vilka fyra längre, i en hermafroditisk blomma. Sex ståndare, av vilka fyra längre, två motställda kortare.

3 b) Släktskap. Männen är besläktade och fränder. Ståndarna hänger samman antingen sinsemellan till någon del eller med pistillen.

- Monadelphia (av "en" och "broder") XVI. Männen, såsom bröder, kommer från en stam. Ståndarna med strängarna förenade till en kropp.
- Diadelphia XVII. Männen träder fram från en dubbel stam såsom från en dubbel moder. Ståndarna med strängarna förenade till två kroppar.
- Polyadelphia XVIII. Männen har uppstått ur mer än två mödrar. Ståndarna med strängarna förenade till tre eller flera kroppar.
- Syngnesia (av "sam-" och "fortplantning") XIX. Männen har med sina könsdelar åstadkommit ett förbund. Ståndarna är med sina knappar (sällan med strängarna) förenade till ett rör.
- Gynandria (av "kvinna" och "man") XX. Männen med kvinnorna sällsamt sammanslutna. Ståndarna är fästade på pistillen (ej på blombotten).

2 b) Tvåsängiga. Män och kvinnor gläder sig i skilda kammare. Blommorna är maskulina eller feminina i en och samma art.

- Monoecia (av "ett" och "hus") XXI. Männen bor med kvinnorna i samma hus men i skilda brudkammare. Han- och honblommor finns på samma växt.
- Dioecia XXII. Män och kvinnor bor i skilda brudkammare och boningar. Hankönade blommor på skilda växter föds av de honkönade.
- Polygamia (av "mången" och "bilägar") XXIII. Män med hustrur och ogifta sammanbor i åtskilda brudkammare. Hermafroditer och hankönade eller honkönade i samma art.

1 b) Hemliga. Bilägren hålls i hemlighet. Blommorna kan knappt ses med blotta ögat.

- Cryptogamia (av "hemlig" och "bilägar") XXIV. Bilägren firas i hemlighet. De blomstrar inuti frukten, eljest undflyr de genom sin litenhet våra ögon.

157

En man med käpp står på ett berg och ser ut över landskapet. Längre bort syns bergstoppar ovanför molnen.

181

I en stor sal med flera våningar och högt till tak, finns många människor. Flera kvinnor bär hatt och lång klänning med smal midja. Några män bär hög svart hatt och kostym. I salen finns även en uniformsklädd vakt och en mörkhyad man med turban och lång vid kappa.

251

Ett dubbelspår med perrong på båda sidor om spåren. Ett tåg är inkommande. På perrongerna står flera människor. En kvinna med ett ihopfällt paraply i ena handen håller ett barn i andra handen. Kvinnan är iklädd kort pälskappa, lång kjol och hatt med fjädrar. Barnet har en röd kapp med uppfälld huva uppdragen över huvudet.

254

Några textrader ur dikten där ord och bokstäver är formade till en tematiskt relaterad bild s.k. kalligram. I denna dikt "Den lilla bilen" ska bilden föreställa en bil.

Dessa textrader ingår i bilden:

Jag ska aldrig glömma denna nattliga färd då ingen sa ett ord

O mörka avfärd när våra 3 strålkastare dog

O milda natt före kriget

O byar dit de skyndade

De inkallade hovslagarna

Mellan midnatt och klockan ett på morgonen

Mot Lisieux alldeles blått

Det gyllene Versailles

och tre gånger stannade vi för att byta ett punkterat däck

255

Denna dikt är i förlagan skriven med många olika typsnitt blandat med fet och kursiv stil.

357

Vid en hög nedklottrad mur står det många människor. En stege står upprätt mot muren. En man slår mot muren med en slägga.